

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Міжнародний облік, аналіз і оподаткування»
(назва магістерської програми)

на тему: «Облік і аудит доходів підприємницької діяльності: нормативне забезпечення та діюча практика (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»

(назва теми)

Виконавець:

студентка ФМОІТ група 62

Лісняк Ірина Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ринкові взаємовідносини між суб'єктам господарювання складні та багатогранні, і кожне підприємство, що функціонує в умовах гострої конкурентної боротьби, повинно організувати таку систему бухгалтерського обліку, яка забезпечить управлінців надійною, своєчасною, корисною інформацією про фінансово-господарську діяльність та допоможе приймати обґрунтовані фінансові та управлінські рішення, спрямовані на забезпечення економічної стійкості підприємств.

Метою функціонування підприємницьких структур будь-якої сфери діяльності є отримання прибутку. А відтак реалізація фінансової стратегії підприємства значною мірою залежить від рівня управління доходами та витратами його підприємницької діяльності як основними складовими формування фінансових результатів.

Тому актуалізується проблема організації високоефективної системи обліку та аудиту забезпечення формування доходів за видами діяльності підприємства, яка буде сприяти надходженню та обробці якісної інформації для потреб управління і пошуку на цій основі способів підвищення прибутковості підприємства і зміцнення його конкурентних позицій на ринку.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо організації обліку і аудиту формування доходів підприємницької діяльності з метою забезпечення підвищення прибутковості підприємства.

Завдання дослідження:

- розглянути економічний та обліковий аспекти визначення сутності доходів суб'єкта підприємницької діяльності та їх класифікацію;
- вивчити нормативно-законодавче регулювання систематизації в бухгалтерському обліку інформації про формування доходів за видами діяльності;
- визначити особливості визнання та відображення в обліку доходів за міжнародними стандартами;
- вивчити організаційні аспекти діяльності та надати загальну економічну характеристику підприємства;
- проаналізувати і оцінити систему бухгалтерського обліку доходів підприємства за видами діяльності;
- провести аналіз формування доходів та їх вплив на прибутковість підприємства;
- встановити за допомогою аудиту достовірності повноти відображення та правильності визначення доходів за видами діяльності;
- визначити вплив факторів внутрішнього середовища на прибутковість підприємства з метою забезпечення стійкого економічного розвитку підприємства;

– надати конкретні рекомендації щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення формування доходів підприємницької діяльності.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад» в частині операцій, які пов'язані з формуванням доходів операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи та практичні аспекти формування облікової інформації про доходи підприємницької діяльності.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи стали діалектичний метод пізнання та системний підхід до аналізу економічних явищ та процесів, що дало можливість комплексно провести дослідження проблеми формування доходів. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи: спостереження, порівняння, абстракції, індукції і дедукції, вимірювання взаємозв'язків, поєднання аналізу та синтезу, узагальнення, а також методи економічного аналізу, економіко-статистичного моделювання.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти України, Міжнародні стандарти обліку та фінансової звітності з питань формування доходів діяльності підприємства, матеріали науково-практичних конференцій, професійних періодичних видань, навчальні посібники, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет. У процесі написання кваліфікаційної роботи досліджені і використані наукові праці провідних вітчизняних вчених-економістів та вчених в області фінансового обліку та аудиту доходів підприємницької діяльності. Практичну інформацію для дослідження було отримано безпосередньо на досліджуваному підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад», використовувались первинні документи, облікові реєстри, форми фінансової та податкової звітності.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань) та 24-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 98 сторінок. Основний зміст викладено на 91 сторінці. Робота містить 18 таблиць, 18 рисунків.

Публікації За результатами дослідження і темою кваліфікаційної роботи автором опубліковано тези:

1. Добрунік Т.П., Ковінчук І.В. Проблематика обліку фінансового результату операційної діяльності: управлінський аспект. *Економічна система країни в контексті міжнародного співробітництва: стан та перспективи розвитку*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 31 серпня 2019 року) / ГО «Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2019. С. 128-130.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні та методичні основи обліку доходів підприємницької діяльності» розглянуто сутність доходів як економічної категорії та об'єкту обліку, надано їх класифікацію за видами діяльності, наведено нормативно-правове регулювання організації обліку формування доходів, визначено умови визнання доходів та особливості їх відображення у фінансовій звітності відповідно до положень національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

У другому розділі «Організаційно-методичні засади обліку доходів ТОВ «Телекарт-Прилад» та шляхи удосконалення» зазначено основні організаційні аспекти діяльності підприємства, проаналізовано економічні показники об'єкта дослідження, розкрито діючу систему обліку формування доходів за видами діяльності, визначено основні первинні документи з обліку доходів, а також запропоновані напрямки поліпшення облікового забезпечення систематизації доходів на основі поглиблення аналітичності відображення облікової інформації з метою прийняття управлінських рішень. Для посилення аналітичних можливостей обліку доходів від реалізації в інформаційній системі підприємства запропоновано розширити склад аналітичних ознак для їх систематизації та здійснювати накопичення інформації за: формою торгівлі; категоріями покупців (реалізація товарів вітчизняним покупцем; реалізація товарів іноземним покупцем); товарними групами; методами активізації продажу товарів.

У третьому розділі «Діюча система аналізу та аудиту у теоретико-практичному аспекті та напрями вдосконалення» проведено аналіз динаміки та структури доходів за видами діяльності, що зумовлюють формування фінансових результатів, аналіз основних фінансових показників, здійснено аналіз критичного об'єму продажів, визначено показники рентабельності та фінансової стійкості підприємства, представлено організаційні основи та методику проведення аудиту формування доходів за видами діяльності, внесені пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності підприємства на основі економіко-статистичного моделювання та зростання прибутковості підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Визначено, що основним напрямком діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» є розробка і серійне виробництво комплексних автоматизованих системних проектів для телекомунікаційної галузі, енергетики, транспорту, комунального господарства, впровадження проектів з використанням контактних та безконтактних карток. Ще однією галуззю, якою

займається компанія «Телекарт–Прилад» є системи контролю доступу. Підприємство знаходиться на загальній системі оподаткування, є платником податку на прибуток, ПДВ та інших податків та зборів, передбачених ПКУ України.

2. За результатами аналізу основних показників діяльності ТОВ «Телекар-Прилад» спостерігається нарощування виробничо-ресурсного потенціалу та потенційних можливостей зростання виробництва продукції ТОВ «Телекарт-Прилад». Визначена позитивна динаміка зростання чистого доходу від реалізації продукції у 2018 році на 73,8% порівняно із базовим 2016 роком. Відповідне зростання стосується й собівартості реалізованої продукції, товарів (робіт та послуг), даний показник збільшився на 70,3%. Така динаміка зміни результативних показників реалізації зумовила загальне зростання валового прибутку майже у 2 рази.

3. Визначено, що основним джерелом формування доходів підприємства чистий дохід від реалізації виробленої продукції, а саме пластикових карт, електронних карт, карткових таксофонів та іншого телекомунікаційного обладнання, доля якого у загальній сумі доходів становить 96-99% %.

За результатами основних фінансових показників встановлено, що на протязі досліджуваного періоду присутня позитивна динаміка по таким принципово важливим показникам як валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності та чистий прибуток. Показники рентабельності продукції та рентабельності продаж мають динамічні тенденції та залишаються не на досить високому рівні. Позитивним є те, що з кожним роком спостерігається зростання власного капіталу підприємства та нарощування загальної вартості активів, що свідчить про розширення виробничо-господарської діяльності та нарощування потенційних можливостей підприємства для збільшення результатів своєї діяльності та зміцнення конкурентних позицій на ринку. Також спостерігається позитивна динаміка зростання показників рентабельності активів та власного капіталу.

4. Структурно динамічний аналіз основних елементів формування фінансового результату показав, що за 2018 рік в порівнянні з 2016 роком зменшилась доля собівартості в об'ємі реалізації на 10% %, таке зменшення собівартості супроводжувався збільшенням долі валового прибутку з 7,8% до 18,0%. За аналізований період збільшилася доля адміністративних витрат на 8,3%, проте доля витрат на збут в чистому доході зменшилась. В цілому спостерігається прибутковість ведення основної операційної діяльності.

Аналіз кількісного рівня дослідження фінансових результатів показав, що у звітному 2018 році підприємство збільшило величину маржинального доходу з 7778 тис. грн. до 29967 тис. грн., що майже у 4 рази більше ніж у базовому 2016 році. При цьому частка маржинального доходу у виручці від реалізації збільшилася з 0,078 до 0,18, що є позитивним для підприємницької діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад». Фінансовий стан підприємства покращився – про це свідчать тенденції змін більшості фінансових коефіцієнтів.

5. Встановлено, що при формуванні облікової інформації та складанні фінансової звітності щодо відображення доходів за видами діяльності

підприємство керується вимогами нормативно-законодавчих документів, основними з яких Податковий кодекс України, П(с)БО 15 «Дохід», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності № 433. Відповідно до класифікаційних груп, наведених в П(с)БО 15 «Дохід» та відображених у формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» доходи ТОВ «Телекарт-Прилад» розподіляються на:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів робіт послуг) – дохід від реалізації продукції та товарів вітчизняним покупцям та нерезидентам, дохід від надання послуг;
- інші операційні доходи – дохід від продажу (купівлі) іноземної валюти, дохід від операційних курсових різниць, дохід від реалізації послуг з орендної плати, дохід від безоплатно отриманих активів;
- інші фінансові доходи – доходи від нарахованих до отримання дивідендів.
- інші доходи від звичайної діяльності – дохід від безоплатно отриманих необоротних активів, дохід від ліквідації необоротних активів.

6. Бухгалтерський облік доходів за видами діяльності на ТОВ «Телекарт-Прилад» ведеться на рахунках 7-го класу відповідно за допомогою комп'ютерної програми «ІТ Підприємство» відповідно до Робочого Плану рахунків у розрізі окремих субрахунків та аналітичних рахунків. Всі доходи підприємства систематизуються у таких регістрах як Аналіз рахунка, Відомість аналітичного обліку за відповідними рахунками, загальній оборотно-сальдовій відомості, на підставі якої складається форма 2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)» підприємства. Для оформлення операцій з відображення доходів відповідно до укладених договорів документами що підтверджують реалізацію продукції або надання послуг (виконання робіт) контрагентам є: специфікація; видаткові накладні; Акт надання послуг; Акт виконаних робіт, рахунок на оплату.

7. Під час проведення аудиторської перевірки були зазначені основні об'єкти аудиту доходів підприємства. В результаті перевірки встановлено відповідність діяльності Підприємства видам, передбаченим Статутом. В процесі перевірки кожної з позицій Звіту про фінансові результати щодо відображення доходів ми зясували співставність між фактичними результатами, що були отримані в результаті розрахунку показників за даними оборотно-сальдової відомості, та тими, що вказані у Звіті про фінансові результати. Ці показники також співпадають із зазначеними доходами іншої операційної діяльності у розділі V Приміток до річної фінансової звітності. Таким чином, за результати перевірки встановлено:

- відповідність фактичної діяльності підприємства видам діяльності, передбаченим Статутом;
- відсутність порушень питань дотримання норм П(С)БО щодо порядку визнання доходів;

- деякі порушення порядку ведення бухгалтерського обліку окремих операцій, а саме некоректність відображення доходів від операцій з купівлі (продажу) іноземної валюти;

8. Для збільшення інформативності з метою проведення аналітичних досліджень рекомендовано відкриття аналітичних рахунків до рахунків щодо відображення доходів від реалізації продукції, товарів, послуг та їх собівартості за окремими видами відповідно до потреб зацікавлених внутрішніх та зовнішніх користувачів облікової інформації. Підприємству ТОВ «Телекарт-Прилад» рекомендовано аналітичну деталізацію інформації щодо продажу продукції, товарів, надання послуг для визначення фінансових результатів з урахуванням специфіки діяльності здійснювати за такими критеріями:

- 1) аналітичні рахунки за формою торгівлі;
- 2) аналітичні рахунки за категоріями покупців (реалізація товарів вітчизняним покупцям; реалізація товарів іноземним покупцям);
- 3) аналітичні рахунки за товарними групами;
- 4) аналітичні рахунки за методами активізації продажу товарів.

9. За результатами проведеного економіко-статистичного моделювання ефективності продажів ТОВ «Телекар-Прилад» встановлено, що на показник фінансового результату суттєвий вплив мають такі фактори, як рентабельність активів, фондівіддача, обсяг товарообороту від реалізації продукції та послуг, собівартість реалізації та інші операційні витрати. Відтак, керівництву підприємства треба звернути увагу на необхідність розробки функціональної стратегії управління операційними доходами й витратами.

Запропоновані практичні рекомендації поліпшать систему обліку та контролю формування доходів на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» з метою прийняття управлінських рішень щодо оптимізації прибутку та забезпечення ефективного розвитку підприємства.

АНОТАЦІЯ

Лісняк І.В. «Облік і аудит доходів підприємницької діяльності: нормативне забезпечення та діюча практика (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071 «Облік і оподаткування» за магістерською програмою
(шифр та назва спеціальності)
професійного за спрямування «Міжнародний облік, аналіз і оподаткування». –
(назва магістерської програм)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності та класифікації доходів, теоретико-практичні аспекти обліку доходів за видами діяльності підприємств та їх відображення у фінансовій звітності з урахуванням вимог національних та міжнародних стандартів обліку, організаційні основи аудиту формування доходів.

Проаналізовано основні економічні показники розвитку підприємства, динаміку формування доходів за видами діяльності, фінансовий стан підприємства, діючу систему обліку та методику проведення аудиту доходів на підприємстві, вплив факторів внутрішнього середовища на прибутковість підприємства

Запропоновано напрямки поліпшення облікового забезпечення систематизації доходів на основі поглиблення аналітичності відображення облікової інформації, впровадження внутрішнього контролю на підприємстві.

Ключові слова: доходи, фінансові результати, аналітичний облік, синтетичний облік, аналіз, аудит, прибутковість, моделювання

ANNOTATION

Lisniak I. «Accounting and audit of entrepreneurial income: regulatory support and current practice (on the base of «Telecard-Prilad» LLC) »

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty «_____»

071 “Accounting and taxation _____» under the master's program

(code and name of the specialty)

«International accounting, analysis and taxation»

(title of master program)

– Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The work deals with the theoretical aspects of the substance and classification of incomes, theoretical and practical aspects of accounting of incomes by type of enterprise activity and its reflection in financial statements according to National and International Accounting standards, organizational principles of audit of the formation of incomes

Author analysis the main economic indicators of the enterprise development, the dynamics of incomes by types of activity, financial position of the enterprise, the operating accounting system and the methods for carrying out the audit of incomes at the enterprise, influence of internal environment factors on profitability of the enterprise

We have recommended the directions of improvement of accounting for the systematization of incomes and financial results based on deepening of the analytical display of the accounting information, implementing of internal control at the enterprise.

Keywords: incomes, financial results, analytical accounting, synthetic accounting, analysis, control, audit, profitability, modeling